

I, 10. a

I, 10. a

1, 10.

Sammlung
einiger von Johana Jarjavia Glöckmann
edierten Piecen.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.

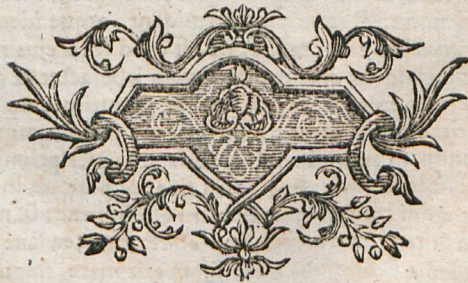
Contenta.

1. Johann Sebastian Gleichmanns Ruff Evangelijer firschen über die übergläubig und im
Fehlthum sehr gemißbrauchte Geyßler Gütre, wie sie zu Anfangs der großen Luffreyen
Information einmüßig exerciret, Franckfurt und Jena 1731.
2. Sincer Amandi Anhörschrift des Königs, verfaßt von allen weltlich gesinnten Königl. Catholischen,
zum am 11ten Julii 1730. erwähltem Königlichem Pabst, Clementi XII. zugestellet worden, Franckfurt
und Leipzig eod.
3. Joh. Zachar. Gleichmanns von der Procuratur des J. R. Reichs, verfaßt einem Herzoge von Sachsen,
als Landgrafen in Thüringen, zu Kommt, Jotta 1732.
4. Montelli Geyßler im Reich der Lebendigen, verfaßt von dem verstorbenen Stadt Beybraut
in Europa, Jotta eod.
5. Johann Sperantis allmüßiger Königlich des Königs, verfaßt von dem verstorbenen Stadt Beybraut
in Europa, Jotta eod.
6. Gued. Köffig bekandere Erinnerung, verfaßt von dem verstorbenen Stadt Beybraut, ibid. eod.
7. Joh. Zachar. Gleichmanns firscher Montwürdigkeiten von dem Geyßler von Sachsen
Fiderico Sapiente, ibid. 1733.
8. Gued. Gynasialischer Vorschlag zu einer firscher für Conversos, ibid. eod.
9. Claramandi Commissionen der Jernel an alle protestantische Könige und firschen abzugeben,
und vornehmlich aus Saxonien, von dem Universitäten und firschen gänglich abzuschaffen,
Jotta, Jaller = Leipzig 1735.
10. Joh. Zachar. Gleichmanns de penitus abrogando et tollendo jure Pontificis e foris et Academiis Regum
et Principum Protestantium Consultatio, recusa 1742.
11. Gued. Wohlmeinende Erinnerung an die Herren Vordas der Leipziger Kameralen, wegen unrichtiger
Anführung der Königl. Befehle von einer unbedingten firscher Maßthätig, Jotta = Leipzig 1743.
12. Gued. Wohlthätigkeit von einer unbedingten firscher Maßthätig, Jotta = Leipzig 1743.
13. Gued. Montwürdigkeiten im Reich der Lebendigen von mehr als einer Welt, 1744.
14. Gued. Wohlthätigkeit von einer unbedingten firscher Maßthätig, Leipzig d. Jena 1745.
15. Gued. Die gewöhnliche firscher des Königs, verfaßt von dem Grafen von Gleichen Ludovico,
nach seiner firscherung aus der Königl. Selawitz, Jotta = Leipzig 1745.
16. Gued. Plutarchi Chaeronaei verosimilitas aertia de pluralitate mundorum, Jena et Lipsiae 1746.

17. Eiusd. Köffig hundert Studyschriften an H. Frisbof Weidliczen, Juris practicum, Leipzig d. J. 1751.
18. Eiusd. das das Königl. 2te Brief, die vierte und letzte große Monarchie sey, und mit allem Kraft
das selbige Königl. Brief genannt vordr. ibid. 1756.
19. Ode auf den Gefürchten Graf Baron von Birkfeld, als Angehöriger von Ihre Königl. R. M. mit
dem dt. Annen Orden begnadiget vordr. Altona 1763.

16

PLVTARCHI CHÆRONÆI
VEROSIMILIS ASSERTIO
DE
PLVRALTATE MVNDORVM,
EX EIVS LIBELLO HODIE RARO:
DE ORACVLORVM DEFECTV,
DESVMTA,
CVM
MARCELLI PALINGENII STELLATI,
CELEBERRIMI POETÆ ITALI,
DE EADEM RE SENTENTIA:
CVM NONNVLLIS ANNOTATIONIBVS,
IN LVCEM PVBLICAM EDITA,
A
JOH. ZACHARIA GLEICHMANNO,
alias: HELMOND.

LIPSIAE, apud Jacobum Schusterum,
Et IENAE, apud J. B. Hellerum, & G. M. Marggrafium.

Anno MDCCXLVI.

16

AD MAIOREM DEI GLORIAM!

pinionem, de *Mundorum Pluralitate*, non novam, sed vetustissimam esse, hoc inter alia satis patet ex *Plutarchi Cheronæi*, in lingua Græca publicato & ab *Adriano Turnebo* latinitate donato libello: de *oraculorum defectu*. Hunc ego reperi in illo antiquo libro, qui in forma octava *Lipsiæ*, anno M. D. LXXXVI. sub rubro prodit: *Commentarius de generibus divinationum, Autore Joachimo Camerario Pabepergensi*. In hoc libello invenitur quoque supra memorati *Plutarchi* Scriptum, eodem anno *Lipsiæ* sequenti sub titulo impressum: *De natura & effectibus Demonum libelli duo Plutarchi Cheronensis, cum explicationibus, & Proœmio Joachimi Camerarii, &c.* Præmissum a Camerario Proœmium satis prolixum est, & in fronte gerit sequentem inscriptionem: *In libellos duos Plutarchi Cheronæi, unum de oraculis, quæ defecerint, alterum de consecrata figura El. Delphis, Proœmium Joachimi Camerarii, &c.*

Nunc videamus, quid hic homo ethnicus, nempe sæpe commemoratus *Plutarchus*, de *Pluralitate Mundorum*, in allegato hodie raro libello sentiat. Sic igitur in scripto: de *defectu oraculorum*, p. m. 42. & 43. legitur: Quid vetat non unicum in natura mundum, sed plures extare? Etenim qui affert, in eo unicam esse terram, unicum mare, quod promptum & perspicuum est, non videt, res esse aliquas, quæ partium similitudine censeantur. - - Nam quod nonnulli tantopere formidant, atque ideo universam materiam in *hunc mundum* consumunt, ne, si quid foris ejus reliquum sit, impulsionibus & plagis hujus coagmentationem labefaceret & disturberet, temere formidant. Plures enim si mundi sint, ac privatim cum sua quisque substantia & materia modum & terminum certum definitumque sortiatur, nulla vacabunt tanquam reliquæ vel ordinis vel descriptionis expertes, quæ extrinsecus inferantur. - - Pag. 44. in fine, & p. 45. ab initio, sic differere pergit: Quam enim cunque quis istarum effectuum & mutationum causam effectricem & tanquam architectam esse statuerit, ea sane *mundum quemque in suo statu continebit*. Singulis enim suum erit mare, singulis sua terra, cum suum quisque medium habeat, mutationes, affectiones, naturam, potestatem, quæ eodem in statu quemque tueatur atque conservet. Pag. 47. & 48. sequentia occurrunt: Jam vero reliqua, quæ Stoici objiciunt, rogantes, ec quonam modo fatum unum, una providentia mansura sit, ac non potius *multi Joves* futuri sint in *mundorum multitudine*, quis pertimescat? Primum enim si multos esse Joves ineptum est, annon obsecro, quæ ab eis dicuntur, multo

multo ineptiora erunt? - - Cur necesse est multos esse Joves, si multi mundi sint, ac non potius in unoquoque Deum quandam Principem ac Praesidem totius Summa esse, mente & ratione praeditum, cujusmodi est, qui apud nos omnium dominus & pater vocatur: aut quid vetat Jovis providentiae & fato omnes obtemperare, eumque vicissim omnes lustrare & moderari, omnibus principia, semina, rationes eorum, quae gerantur, largientem? - - Imo vero descriptio talis & designatio in primis e Deorum* dignitate fuerit.

Nunc attendas, quae, quid porro ab hoc *Plutarcho*, in commemorato libello, p. m. 49. de *Mundorum Pluralitate* in medium prolatum fuerit. Sic enim scribit: Verus Jupiter honestas habet & decoras multis in mundis vices, non in vacuum infinitum extra intuens; Sed plurima Deorum & hominum opera, motus astrorum & cursus, quorum statim sunt conversiones, aspiciens: Nec enim *Deus* a mutationibus odio quodam abhorret; sed si quid ex iis, quae sub oculis cadunt, augurari licet, caelestibus vicissitudinibus & conversionibus vehementer oblectatur.

Ethnicum huc usque hominem de *Pluralitate Mundorum* differentem andivimus; nunc vero videamus, quae homo quidam *Christianus* isque celeberrimus, de ejusmodi *Pluralitate aut Multitudine* sentiat. Sic enim hoc memoriae mandavit

MARCELLVS PALINGENIVS STELLATVS, famigeratissimus *Poeta Italus*, qui vixit & floruit tempore Romanorum Imperatoris Caroli V. Hic in lucem publicam edidit libellum elegantissimum & multa doctrina conspicuum, sub titulo: *Zodiacus vitae*. In hoc per caelestia signa, calamo doctissimo innixus, quasi iter fecit, & in *Libra* sic disseruit:

Nunquid credibile est, terram pontumque habitari,
Duntaxat, quae sunt caelo collata fere nil?
Quid tellus pontusque simul? punctum prope dicas,
Si mundi spatium immensum & mirabile acuto
Perpendas animo: quin ipsi quodlibet astrum
Est majus, veluti perhibent, qui talia norunt.
Ergo tam exiguus locus, & tam vilis habebit
Tot pisces, homines, pecudes, volucresque, ferasque,
Caetera erunt vacua, & proprio cultore carebunt?
Atque aer desertus erit, desertus Olympus?
Delirat, ** quisquis putat hoc, hebetisque cerebri est:

)(2

Im-

* Ab homine ethnico cum haec, quae hucusque adduxi & quae sequuntur, sint scripta, ethnice quoque *Plutarchus* in his & similibus, mentem suam declaravit, quod nulli homini christiano mirum videbitur, multo minus offensivum ipsi erit. Interim satis in aprico est, ad majorem Dei dignitatem talem opinionem esse.

** Quoniam doctrina de *Mundorum Pluralitate*, non certissima; sed tantum verosimillima est; haec a *Palingenio* dicta & infra repetita, non modeste & prudenter prolata sunt.

Immo illic longe plura & longe meliora
 Vivere credendum est, longèque beatus atque hic.
 Denique si verum volumus sine fraude fateri,
 Est hominum sedes, brutorumque infima tellus:
 Ast aer ultra nubes, cælumque beatum,
 Pax ubi perpetua & nitidi lux clara diei
 Assidue regnant, domus est & regia divum.
 Quos licet haud possit mortalis cernere visus;
 Sunt tamen innumeri, bibula quot corpora arena
 Littoribus cunctis, cunctis quot gramina campis.
 Quis credit cælum, tam immensum, tamque decorum
 Desertum omnino, ac solum, vacuumque colonis,
 Quum teneat vilis tam multa animalia tellus,
 Delirat, crassa mentis caligine pressus,
 Nec minus ac pecudes terrena in fece sepultus.

Interjectis aliis in eadem Libra sic scribere hac de materia pergit:

Nempe suas aer cælumque ac sidera cives
Indigenasque tenent: quod qui negat ille beatus
 Invidet, atque *Dei majestatem insipienter*
Blasphematur, num quid non est blasphematur, cælum
 Dicere desertum, * & nullis gaudere colonis?
 Atque Deum nobis tantum brutisque præesse,
 Tam parvis, & tam miseris animalibus, & tam
 Ridiculis? *certe scivit, potuit voluitque*
Omnipotens genitor, nobis meliora creare,
Quæ vivant meliore loco: ut sua gloria major
Majus & Imperium foret, & perfectior orbis.
 Nam quo plura facit, quo nobiliora, relucet
 Hoc magis & mundi decus, & *divina potestas.*
 Sed dubium est, an sint pura & sine corpore formæ:
 An varia, ut nos, membrorum compagine consent?

Sed nunquid morti debentur? credere par est.
 Vivere longa quidem & felicia secula, tandem
 Desinere atque mori, nam si corrumpitur aer

Atque

* Inconsiderate, mi *Palingeni*, hæc a te scripta sunt. *Ratio enim sufficiens* deest, illos, qui *Tecum Pluralitatem Mundorum* credere nolunt, tanquam blasphemos accusare. Ob deficientem demonstrationem certissimam, liberum cuique manet, *Pluralitatem Mundorum* credere, vel non, Temere igitur non credentes *tantum criminis rei* dicatur.

Atque ignis cur non pereant viventia in illis?
 Nempe loci naturam haurit sequiturque locatum.
 Forte aliquis, quali specie, qualive figura
 Sint, hæc scire velit, par est quoque credere talem
 Esse illis faciem, qualem nec terra nec unda
 Ferre solet, nostra meliorem ac nobiliorem.
 Qualem nec fas est, nec cernere possumus ipsi.

Sed quid agunt? gaudent sensu, & ratione vicissim,
 Nunc hoc nunc illa utentes: mirisque fruuntur
 Deliciis, quas humanum nec fingere possit
 Ingenium, nec mortalis percurrere lingua.
 Illic est verus mundus, vera entia, vera
 Divitiæ, veri mores, & gaudia vera.
 Ast hic sunt umbræ tantum, simulacraque rerum
 Frivola, quæ parvo momento, ut cera, liquecunt.
 Illius mundi quædam est hic noster imago.
 Quantum pictus ab hoc, tantum hic quoque distat ab illo
 Mentali archetypo, & quædam est illius imago.

Idem *Palingenius* in *Aquario*:

Sed de hoc jam fatis: ad reliqua accedamus, & utrum
 Sint deserta poli pulcherrima regna beati,
 An quisquam sedes illas teneatque colatque,
 Præfens hora manet solito nos dicere versu.
 Quum cælum sit tam immensum, tantique decoris,
Conspicuum tot sideribus, tam nobile corpus
Desertum & vacuum & solum incultumque manebit?
 Terra autem innumeris gaudebit colonis?
 An mare & tellus, locus est jucundior atque
 Pulchrior & melior, vel toto major Olympo?
 Propter quod potius, quam æther mereantur habere
 Tot cives, & tam variis animalia formis?
 An Regis prudentis erit, fabricare palati
 Ingentem molem, peregrino marmore & auro
 Egregiam, & mire speciosam intusque forisque,
 Nolle tamen, (stabulo excepto) permittere quenquam
Tam pulchras habitare ædes, vacuasque tenere?
 Nempe est totius mundi stabulum terra, in qua
 Sunt omnes sordes, pulvis, cœnumque fimumque;
 Ossa, putres carnes, varia excrementa animantium,

Quis memorare unquam tot fœda immundaque posset,
 Quæ tellus & pontus habent, ac semper habebunt?
 Quis nescit pluvias, nebulas, nubesque nivesque:
 Prælia ventorum, tempestatumque furores,
 Quæ mare perturbant, quatiunt terram, ærea versant?
 Terra tamen pontusque tenent animalia multa:
At cælum vacuum, vacuum cælum esse putatur?
 O vacua potius mentes, quæ creditis istud!
Quippe suos etiam cives habet æther, & Astra.
*Singula sunt urbes cœli sedesque Deorum**
 Illic & Reges, populi inveniuntur, & illic;
 Sed veri Reges, populi veri, omnia vera:
 Non velut hic, umbræ simulacraque inania rerum,
 Quos cito mors rapit, & tempus terit, inquinat, aufert.
 Illic felices, immortales, sapientes:
 Hic habitant miseri, mortales, insipientes:
 Illic pax & lux regnant, & summa voluptas:
 Hic bellum assiduum & tenebræ, & genus omne doloris.
 I nunc, & lauda terram hanc, hanc dilige vitam.
 Imo aude, o demens, stabulum hoc præponere cœlo.

Cœlicolis etenim tenuissima corpora cunctis,
Ille auctor mundi dedit, atque levissima, quare
 Iphis non opus est foribus, patulisque fenestris:
 Per medios intrant muros, & marmora tranant,
 Vsque adeo est illis tenuis natura, potensque.
Quis, nisi vidisset, pisces habitare sub undis,
 Sub limo ranas, Salamandras vivere in igne,
 Crederet? at vera hæc tamen & mira esse fatemur.
 Plurima sunt, quæ quum fieri non posse putemus,
 Sæpe tamen fieri possunt, & facta videmus.
 Cur non ergo DEUS potuit quoque condere tales
Cœlicolas, qui per Cælum facile ire valerent,
 Nulliusque cibi vel potus prorsus egerent?
 Si potuit, certe voluit: nam turpe fuisset,
Tam pulchras sedes tamque amplas linquere inanes.
 Atqui cœlicolis non est opus, ut vel arando,
 Vel fodiendo parent alimenta iuvantia vitam:

Quan-

* Hoc ethnicisimum sapit, lege potius: divorum.

Quandoquidem non sunt illis mortalia membra,
 Quæ instaurare solent sensim labantia victus.
 Nec sitiunt unquam divi, esuriuntve beati.
 Denique nulla illos penitus contristat egestas:
 Quippe *ultra fines lune illatabile nil est.*
 Cuncta mala in terris posuit DEVS, illaque clausit.
 In medio, & vetuit sacrum contingere cœlum.
 Ergo felices vivunt, Nectarque bibentes,
 Ambrosiæ viridi pascuntur gramine, cujus
 Copia magna oritur passim cœlestibus arvis.
 Cœlicolum vero illorum felicior atque
 Nobilior vita est, *loca qui magis alta frequentant.*
 Nam quanto æthereis locus & sublimior oris,
 Tanto etiam melior, tantoque beatior idem est.

Sed, quem in finem hæc a te ex *Plutarcho & Palingenio*, sunt prolata?
 Si aliquis interroget, hæc responsio est in promptu: Ideo hoc a me factum
 est, quia in edito ante aliquot tempus *Colloquio in regno viventium*, hanc quo-
 que opinionem: *de Pluralitate mundorum*, amplexus sum, & non ut homo
 ethnicus, sed ut *Christianus* veræ religioni evangelicæ addictus, hæc de ma-
 teria differui. Hoc meum colloquium aliqui malevoli, inter quos non-
 nulli sunt, qui soli sapientes videri volunt, ita interpretari conati sunt, ac
 si *novam aliquam doctrinam* in medium protulerim, eamque temere ex sacris
 scripturis probare ausus fuerim. Imprimis quidam, *qui in vivis esse desit,*
 & qui præ aliis *Christi mansuetudinem* imitari & sequi debuisset, nimis ve-
 hementer in publico convivio contra me, ob arreptam hanc opinionem,
 injuriosa verba pronunciavit. Ego patienter tuli hanc injuriam, mihi que
 nunquam in mentem venit, par pari referre. Ut igitur appareat, hanc
 doctrinam, sive hanc opinionem, non esse novam, hæc antiquitatis mo-
 numenta, in lucem publicam prodire jussi, ut novitatis suspicionem seu
rerum novandarum studium, a me abstergerem. Sane ii, qui plane novam
 hanc opinionem esse autumant, ignorantiam suam produunt & nesciunt,
 quid *Derhamus, Wolffius, Wideburgius, Georgius Vansky*, & alii celeberrimi
 viri, nostra ætate, de probabilitate & maxima *verisimilitudine* hujus *Hypothesis*,
 literis mandaverint. Mihi sufficit, quod mihi bene imo optime conscius
 sim, omnia ea, quæ hæc de materia in lucem publicam protuli, ex vero &
 infucato amore, ad majorem omnipotentis DEI gloriam, profluxisse, quam
 ego verosimilem sententiam nunquam mutabo, & cum omnibus creden-
 tibus & piis, post fata mea, in æternam immensam DEI OPTIMI MAXI-
 MI omnipotentiam, in purissima angelorum sanctorum societate celebrabo.

De

De cetero, ingenue fateor, hanc doctrinam esse *supra capium vulgi*, & is haud prudenter ageret, qui inter plebem de *Mundorum Pluralitate* loqui vellet. Meo iudicio hæc *Hypothesis* tantum iis convenit, quibus, ut cum Poeta loquar,

ex meliori lutho finxit præcordia Titan.

Ego, ut me jam in supra commemorato *colloquio*, fatis declaravi, ita sentio: Quicumque *pluralitatem mundorum* credere non vult, is tamen, si in *vera fide christiana & pietate*, ad finem usque permanet, salvari potest. Quicumque autem *mundorum pluralitatem ut verosimillimam* amplectitur, is quoque, si *vere credit & pie vivit*, atque in *vera Dei agnitione & fiducia in unicum nostrum Redemptorem & Servatorem Jesum Christum*, pie ad extremum usque vitæ halitum perseverat, æternæ felicitatis & vitæ particeps fieri potest. Injustum igitur esse existimo, hominem, *probabiliter* ejusmodi *pluralitatem mundorum* statuentem, convitiis proscindere aliisque ludibrio exponere, quod omnes christiana moderatione præditi, a se alienum esse putabunt. Mihi fatis est, quod firmiter persuasus sim, & quod cum celeberrimo Theologo illo Anglicano, *Derhamo*, existimem: talem *Hypothesin* tendere ad

MAIOREM DEI OPTIMI MAXIMI GLORIAM.

P. M.

Apud Auctorem hujus scripti venale, pro X. thaleris prostat: Corpus Juris Justiniani glossatum, constans ex quatuor voluminibus, in forma regali impressis, & litteris majoribus manu pictis variisque coloribus ornatis. Impressum est hoc opus Venetiis, per Baptistam de Tortis, in annis MCCCCC. & MCCCCII. Raritatem hujus operis facile agnoscent ii, qui harum rerum intelligentes sunt, dignumque omnino judicabunt, ut in bibliothecam aliquam publicam, tanquam peculiari ornamento & præstantissimum antiquitatis monumentum collocetur. Porro scripti hujus Auctor vendere constituit, rarissimum opus Cyriaci Spangenbergii, sub titulo: *Adel. Spiegeel* &c. Ex duabus partibus in duobus voluminibus in folio consistit. Pro parata pecunia duodecim thalerorum, illi, qui hoc sibi comparare vult, extradetur.

III 42.50

ULB Halle 3
001 530 143

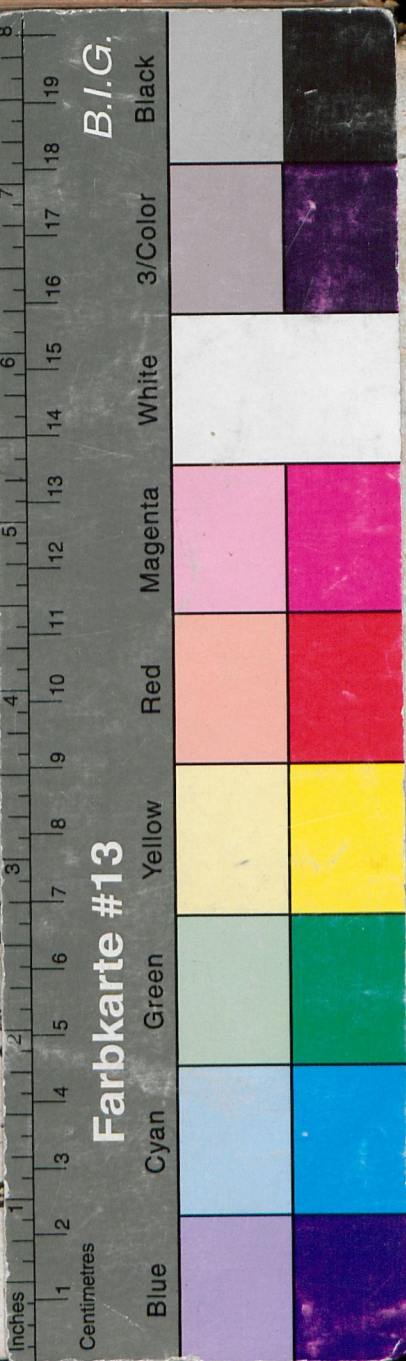

sb

ml

16

PLVTARCHI CHÆRONÆI
VEROSIMILIS ASSERTIO
DE
PLVRALTATE MVNDORVM,

EX EIVS LIBELLO HODIE RARO:
DE ORACVLORVM DEFECTV,

DESVMTA,

CVM

MARCELLI PALINGENII STELLATI,

CELEBERRIMI POETÆ ITALI,
DE EADEM RE SENTENTIA:

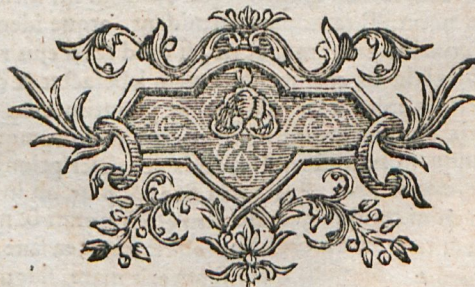
CVM NONNVLLIS ANNOTATIONIBVS,

IN LVCEM PVBLICAM EDITA,

A

JOH. ZACHARIA GLEICHMANNO,

alias: HELMOND.

LIPSIAE, apud Jacobum Schusterum,
Et IENAE, apud J. B. Hellerum, & G. M. Marggrafium.

Anno MDCCXLVI

16